

ORIGINAL ARTICLE / ORJİNAL MAKALE

Sağlık Bilimleri Alanında Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri ile COVID-19 Farkındalıkları

Health Literacy Levels and COVID-19 Awareness of University Students Studying in the Field of Health Sciences

 Esmâ Akgül¹

 Fatma Tanrıkulu²

 Yurdanur Dikmen³

¹Arş. Gör., Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Sakarya, Türkiye

²Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Sakarya, Türkiye

³Prof. Dr., Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Sakarya, Türkiye

Geliş Tarihi: 02.02.2022, **Kabul Tarihi:** 10.08.2023

Öz

Giriş: Kronik hastalık yönetiminde gerekli görülen sağlık okuryazarlığı, COVID-19 pandemisi ile bulaşıcı hastalıklar için de önemli bir kavram haline gelmiştir.

Amaç: Bu çalışma, sağlık bilimleri öğrencilerinin sağlık okuryazarlık düzeyleri ile COVID-19 farkındalıkları arasındaki ilişki ve sağlık okuryazarlık düzeyleri ile COVID-19 farkındalık düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Çalışma tanımlayıcı kesitsel tipte olup, örneklemini bir devlet üniversitesinin sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören 289 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma verileri Sosyo-demografik Tanılama Formu, Sağlık Okuryazarlık Ölçeği ve COVID-19 Farkındalık Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis testi ve Spearman Korelasyon Analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin sağlık okuryazarlık düzeyleri yeterli ve yüksek düzeyde olmakla birlikte (104.52 ± 14.49), COVID-19 farkındalık düzeyleri ise yüksektir (4.02 ± 0.95). Cinsiyet, yaşamının büyük bir bölümünü geçirdiği yer, mezun olduğu lise türü, COVID-19 varlığına inanma ve COVID-19'a yakalanma korkusu ile COVID-19 farkındalık ölçeği toplam puan ortalamaları arasında ve cinsiyet ile sınıf düzeyinin sağlık okuryazarlığı ölçeği toplam puanları arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p < .05$). Araştırmada, sağlık bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilerin sağlık okuryazarlık düzeyleri arttıkça COVID-19 farkındalıklarının da arttığı bulunmuştur ($p < .05$).

Sonuç: Bu çalışmada, öğrencilerin COVID-19 farkındalıklarının sağlık okuryazarlık düzeyleri ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Okuryazarlığı, COVID- 19, Pandemi, Farkındalık, Üniversite Öğrencileri

Sorumlu Yazar: Esmâ AKGÜL, Arş. Gör., Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Sakarya, Türkiye. **Email:** esmaakgul@subu.edu.tr, **Telefon:** +90 264 616 03 97.

Nasıl Atıf Yapılmalı: Akgül E, Tanrıkulu F, Dikmen Y. Sağlık Bilimleri Alanında Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri ile COVID-19 Farkındalıkları. Etkili Hemşirelik Dergisi. 2023;16(4): 536-548.

Journal of Nursing Effect published by Cetus Publishing.

Journal of Nursing Effect 2021 Open Access. This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License

Abstract

Background: Health literacy, which is considered necessary in the management of chronic diseases, has become an important concept for infectious diseases along with the COVID-19 pandemic.

Objectives: This study was carried out to determine the relationship between health literacy levels and COVID-19 awareness of health science students, and the factors affecting health literacy levels and covid-19 awareness levels.

Methods: The study is of descriptive cross-sectional type and its sample consisted of 289 students studying at the health sciences faculty of a state university. Research data were collected using the Socio-demographic Diagnosis Form, Health Literacy Scale and COVID-19 Awareness Scale. Mann Whitney U test, Kruskal Wallis test and Spearman Correlation Analysis were used in the analysis of the data.

Results: Students' health literacy levels are sufficient and high (104.52 ± 14.49) and their COVID-19 awareness levels are high (4.02 ± 0.95). It was determined that there was significant difference between gender, place of life, type of high school graduated, belief in the existence of COVID-19 and fear of catching COVID-19, and the total score averages of the COVID-19 awareness scale, and between gender and class level total scores of health literacy scale ($p < .05$). In the study, it was found that as health literacy levels of students studying in the field of health sciences increased, their awareness of COVID-19 increased ($p < .05$).

Conclusion: In this study, it was concluded that students' awareness of COVID-19 is related to their health literacy levels.

Keywords: Health Literacy, COVID-19, Pandemic, Awareness, University Students

GİRİŞ

Yüzyılın en son görülen zoonotik kaynaklı yeni koronavirüs hastalığı, Aralık 2019'da Çin'in Hubei Eyaleti, Wuhan'da nedeni bilinmeyen pnömoni vakalarının bildirilmesi üzerine ortaya çıkmıştır. İnsandan insana hızlı bir yayılım gösteren bu yeni tipteki koronavirüs Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından COVID-19 olarak adlandırılmıştır. DSÖ, COVID-19 salgınına 30 Ocak 2020 tarihinde "uluslararası boyutta halk sağlığı acil durumu" olarak sınıflandırmış olup, salgının başladığı Çin dışında 113 ülkede de vakaların görülmesi nedeniyle 11 Mart 2020'de küresel salgın (pandemi) olarak tanımlamıştır (Akbal ve Gökler, 2020; Bhagavathula, Aldhalei, Rahmani, Mahabadi ve Bandari, 2020; Ogolodom vd., 2020). COVID-19 pandemisinin ortaya çıkması dünyada genelinde

el yıkama, sosyal mesafeye uyma gibi virüsten korunmaya yönelik sağlık bilgilerinin edinilmesini zorunlu kılmıştır (Ogolodom vd., 2020; Paakkari ve Okan, 2020). Böylece bireyler televizyon, internet, sosyal medya gibi birçok farklı kaynaktan bilgi edinmeye başlamıştır (Akbal ve Gökler, 2020). Edinilen bilgiler arasında bilimsellikten uzak, halkın endişesini tetikleyen yanlış bilgilerin yer alması halk sağlığı açısından birçok olumsuz durumun ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Akbal ve Gökler, 2020; Bhagavathula vd., 2020; Paakkari ve Okan, 2020). Bu "küresel yanlış bilgilendirme salgını" sosyal medya platformları ve diğer yayınlar aracılığıyla hızla yayılmaya devam ederek bireylerin sağlığı üzerinde olumsuz etkilenmelere neden olmaktadır (Akbal ve Gökler, 2020). Dolayısıyla bu gibi durumların önlenmesinde

sağlık okuryazarlık seviyesinin kritik düzeyde olması gerekmektedir (Akbal ve Gökler, 2020; Paakkari ve Okan, 2020).

Sağlık okuryazarlığı bireyin hastalık süreci ile baş edebilmesi, iyileşebilmesi, sağlığını sürdürebilmesi ve geliştirebilmesi amacıyla sağlığı ile ilgili en doğru bilgilere ulaşma, bu bilgileri doğru kavrama ve uygulayabilme becerisidir (McCaffery vd., 2020; Şahinöz, Şahinöz ve Kıvanç, 2018; Türkoğlu ve Kılıç, 2021; Yeşildal ve Kaya, 2021). Sağlık okuryazarlık düzeyinin düşük olması bireylerin hastalıklara yakalanma riskini artırması, yüksek olması ise bireylerin sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını olumlu yönde etkilemesi nedeni ile (Şahinöz vd., 2018) sağlık sonuçlarının güçlü psikososyal belirleyicilerinden birisi olarak ele alınmaktadır (McCaffery vd., 2020). Önceleri kronik hastalıklardan korunma ve hastalık yönetimini sağlamada gerekli görülen sağlık okuryazarlığı, COVID-19 pandemisi ile birlikte bulaşıcı hastalıklar için de önemli bir kavram haline gelmiştir (Paakkari ve Okan, 2020; Şahinöz vd., 2018). Bireylerin Covid- 19 pandemisinde eksik ya da yanlış bilgiler edinmesi bu sürecin etkin yönetilememesine neden olmuştur (Ogolodom vd., 2020). Bu nedenle bulaşıcı hastalıkların yönetilmesinde kritik öneme sahip enfeksiyon süreci ve koruyucu önlemler ile ilgili bilgilerin verilerek sağlık okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesi (Ogolodom vd., 2020) Covid- 19 ile mücadelenin ilk adımını oluşturmaktadır (Paakkari ve Okan, 2020).

Sağlık okuryazarlığı konusunda toplumun bilinçlendirilmesi ve farkındalığının oluşturulması açısından sağlık çalışanları kilit rol oynamaktadır (Juvinyà-Canal vd., 2020; Okur, Evcimen ve Şentürk, 2021; Şahinöz vd., 2018; Yılmaz-Güven, Bulut ve Öztürk, 2018). Sağlık çalışanlarının toplumu bilgilendirme

rolünü yerine getirebilmesinde kendi sağlık okuryazarlık düzeylerinin yüksek olması beklenmektedir (Okur vd., 2021; Yılmaz-Güven vd., 2018). Özellikle bireylerin sağlık okuryazarlık düzeylerinin artırılmasında yapılacak olan eğitim ve danışmanlıklarda sağlık çalışanlarının sağlık okuryazarlık düzeyinin yüksek olması sağlık hizmetlerinin etkinliğini, etkililiğini ve kalitesini de anlamlı düzeyde etkileyecektir (Balçık, Taşkaya ve Şahin, 2014; Yılmaz ve Tiryaki, 2016). Günümüzde devam eden COVID-19 pandemisinde de bireylerin virüs ile ilgili endişelerinin giderilmesi, enfeksiyonun önlenmesi ve nasıl yayıldığı konusunda eğitim verilmesi kritik öneme sahiptir. Hızla ilerleyen COVID-19 vakalarının kontrolünde bireylerin sağlıklı ve doğru kaynaklardan bilgi alması sağlanmalıdır. Bu noktadan hareketle sağlık ekibinin gelecekteki birer üyesi olan sağlık bilimleri öğrencilerinin sağlık okuryazarlık düzeyi ile COVID-19 farkındalıklarının belirlenmesi pandemi süreci ile mücadelede önemlidir. Literatürde sağlık bilimleri alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin sağlık okuryazarlık düzeyleri ile COVID-19 farkındalıklarının bir arada incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Literatüre katkı sağlayacağı düşünüldükçe planlanan bu çalışmada, hemşirelik, fizyoterapi ve rehabilitasyon ile sağlık yönetimi bölümlerinde öğrenim gören sağlık bilimleri öğrencilerinin sağlık okuryazarlık düzeyleri ile COVID-19 farkındalıkları arasındaki ilişki ve sağlık okuryazarlık düzeyleri ile COVID-19 farkındalık düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Soruları

Sağlık bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilerin sağlık okuryazarlık düzeyleri nasıldır?

Sağlık bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilerin COVID-19 farkındalıkları nasıldır?

Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ile sağlık okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ile COVID-19 farkındalıkları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Öğrencilerin sağlık okuryazarlık düzeyleri ile COVID-19 farkındalıkları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma tanımlayıcı kesitsel tipte yapılmıştır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer

Araştırma Türkiye’de bir devlet üniversitesinin sağlık bilimleri fakültesinde Kasım- Aralık 2021 tarihlerinde yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni/Örnekleme

Araştırmanın evrenini hemşirelik, fizyoterapi ve rehabilitasyon ile sağlık yönetimi alanlarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır (N = 415). Araştırmanın örneklemini ise araştırmaya katılmayı kabul eden 289 sağlık bilimleri öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmaya katılım oranı %69.63 olarak belirlenmiştir. Araştırmada G*Power (3.1.9.4) programı ile alfa hata payı (iki yönlü) %5 alınarak araştırmanın örneklem büyüklüğünün yeterliliği ile ilgili post hoc güç analizi yapılmıştır. Buna göre, araştırmada güç %100 (1.00) olarak bulunmuş ve çalışmadaki örneklem sayısının yeterli olduğu saptanmıştır.

Araştırmanın Değişkenleri

Bu araştırmanın bağımlı değişkenleri; sağlık okuryazarlık ölçeği ile COVID-19 farkındalık ölçeği toplam puanlarıdır. Araştırmanın bağımsız değişkenlerini ise; öğrencilerin yaş, cinsiyet,

öğrenim gördüğü bölüm gibi sosyodemografik özellikler oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları- Geçerlik ve Güvenirlilik Bilgileri

Veriler “Sosyodemografik Tanılama Formu”, “Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği (SOYÖ)” ve “COVID-19 Farkındalık Ölçeği (COVFÖ)” kullanılarak toplanmıştır.

Sosyodemografik Tanılama Formu:

Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda (Aras ve Temel-Bayık, 2017; Ayaz-Alkaya ve Terzi, 2019; Bhagavathula vd., 2020; Okur vd., 2021; Şahinöz ve ark, 2018; Yorulmaz ve Kurt-Sezer, 2021) oluşturulan bu form; bireyin yaşı, cinsiyeti, yaşamının büyük çoğunluğunu geçirdiği yer, okuduğu bölüm, sınıf düzeyi, kronik hastalık varlığı, COVID-19 hastalığı geçirmiş olma durumu gibi katılımcıların sosyodemografik özellikleri ile ilgili sorulardan oluşmaktadır.

Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği (SOYÖ): Sorensen (2013) tarafından 47 madde olarak geliştirilmiş olan ölçek Toçi vd. (2013) tarafından sadeleştirilmiştir. Ülkemizde Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği’nin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Aras ve Bayık-Temel (2017) tarafından yapılmıştır. Ölçek “Bilgiye Erişim, Bilgileri Anlama, Değer Bıçme/ Değerlendirme ve Uygulama/ Kullanma” olmak üzere 4 alt boyut ve toplam 25 sorudan oluşmaktadır. Beşli likert yapıda olan ölçekte ters madde bulunmamaktadır ve maddeler “Hiç zorluk çekmiyorum (5), Az zorluk çekiyorum (4), Biraz zorluk çekiyorum (3), Çok zorluk çekiyorum (2), Yapamayacak durumdayım/ hiç yeteneğim yok/olanaksız (1)” şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekten en düşük 25, en yüksek 125 puan alınabilmektedir ve alınan puan yükseldikçe bireyin sağlık okuryazarlık düzeyi de yükselmektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa değeri

.92, alt boyutların ise .62 ile .79 arasındadır (Aras ve Temel-Bayık, 2017). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alfa Değeri .90 bulunmuştur. Alt boyutları ise .52 ile .86 arasındadır.

COVID-19 Farkındalık Ölçeği (COVFÖ): Büyükbeşe ve Dikbaş (2021)'ın "Maske, Mesafe ve Kişisel Hijyen" alt boyutları ile üniversite öğrencilerinde COVID-19 salgınına ilişkin algı ve farkındalıklarını ölçmek amacıyla geliştirdikleri 21 sorudan oluşan beşli likert tipinde bir ölçektir. Sorulara verilen yanıtlar "Kesinlikle Katılmıyorum (1), Kısmen Katılmıyorum (2), Kararsızım (3), Kısmen Katılıyorum (4) ve Kesinlikle Katılıyorum (5)" şeklinde puanlanmaktadır. Puanların yorumlanmasında kabul edilen aralık ve anlamları şöyledir: "Çok Az Düzeyde Farkındalık (1.00-1.80), Az Düzeyde Farkındalık (1.81-2.60), Orta Düzeyde Farkındalık (2.61-3.40), Yüksek Düzeyde Farkındalık (3.41-4.20), Çok Yüksek Düzeyde Farkındalık (4.21-5.00). Bu doğrultuda alınan puanlar arttıkça COVID-19 farkındalık düzeyi de artmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa değeri .90'dır (Büyükbeşe ve Dikbaş, 2021). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alfa Değeri .96 olarak saptanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, 2021-2022 Eğitim Öğretim Yılı Güz Dönemi Kasım-Aralık tarihleri arasında sınıf ortamında yüz yüze toplandı. Araştırma hakkında bilgilendirme yapılarak, araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere veri toplama formları iletildi. Formların doldurulması yaklaşık 10 dakika sürdü.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler IBM Statistical Package for Social Science (SPSS) 25.0 programı ile değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart

sapma hesaplanmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğunun belirlenmesinde Kolmogrov Smirnov testi kullanılmış olup, verilerin normal dağılım göstermediği belirlenmiştir. Bu nedenle parametrik olmayan testlerden Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Kruskal Wallis H testinde çıkan farklılıkların post hoc değerlendirmesinde Bonferroni düzeltmesi kullanılmıştır. Ölçekler arasındaki ilişki ise Spearman Korelasyon Analizi ile test edilmiştir. Ölçeklerin güvenilirliğini saptamak amacıyla Cronbach alfa değerleri hesaplanmıştır. Çalışmada anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için çalışmanın gerçekleştirildiği üniversiteden 21.10.2021 tarihli ve 98849436-100-27421 sayılı etik kurul izni alınmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere araştırmanın amacı ve elde edilen sonuçların hangi amaçlarla kullanılacağı açıklandıktan sonra sözel onamları alınmıştır. Araştırma Helsinki Deklerasyonu Prensipleri'ne uygun olarak gerçekleştirilmiş olup, araştırmada kullanılan ölçekler ile ilgili yazarlardan kullanım izni alınmıştır.

BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin %59.5'i 17-19 yaş arasında olup, %77.5'inin kadın olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %41.2'sinin hemşirelik bölümünde öğrenim gördüğü, %58.8'inin anadolu lisesinden mezun olduğu, %57.4'ünün birinci sınıf öğrencisi olduğu ve yaşamlarının büyük çoğunluğunu büyükşehirde geçirdiği (%54.3) saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin birçoğu (%51.6) gelir durumlarının gelir gidere eşit olduğunu ifade etmiştir (Tablo 1).

Araştırmaya katılan öğrencilerin sağlık durumları

ile COVID-19 hastalığı ile ilgili özellikleri incelendiğinde; öğrencilerin %66.1'inin son bir yıl içinde bir ile beş kez sağlık kuruluşuna başvurduğu, %91.7'sinin herhangi bir kronik hastalığının bulunmadığı, %89.3'ünün sürekli bir ilaç kullanımının olmadığı belirlenmiş olup, %93.4'ünün COVID-19 hastalığına inandıkları, %75.1'inin bu hastalığa yakalanmadığı ve %57.4'ünün hastalığın bulaşmasından korktukları saptanmıştır. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun maske kullandığı (%94.8), bireysel hijyen kurallarına dikkat ettiği (%87.9) ve aşı olduğu (%94.5) belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyodemografik Özellikleri

Değişkenler	n	%	
Yaş (yıl)	17-19	172	59.5
	20-22	108	37.4
	23 yaş ve üzeri	9	3.1
Cinsiyet	Kadın	224	77.5
	Erkek	65	22.5
Yaşamının büyük çoğunluğunu geçirdiği yer	Büyükşehir	157	54.3
	Şehir	70	24.2
	İlçe	43	14.9
	Köy	19	6.6
Bölüm	Hemşirelik	119	41.2
	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	100	34.6
	Sağlık Yönetimi	70	24.2
Sınıf düzeyi	Birinci sınıf	166	57.4
	İkinci sınıf	123	42.6
Mezun olunan lise	Fen Lisesi	13	4.5
	Anadolu Lisesi	170	58.7
	İmam Hatip Lisesi	36	12.5
	Sağlık Meslek Lisesi	19	6.6
	Mesleki ve Teknik Lise	23	8.0
Aylık gelir durumu	Düz Lise	3	1.0
	Diğer	25	8.7
	Gelir giderden az	81	28.0
Aylık gelir durumu	Gelir gidere denk	149	51.6
	Gelir giderden fazla	59	20.4
Toplam:		289	100

*ortalama±standart sapma

Tablo 2. Öğrencilerin Sağlık Durumlarının ve COVID-19 Özelliklerinin Dağılımı

Değişkenler	n	%	
Son bir yıl içinde sağlık kuruluşuna başvurma durumu	Hiç başvurmadım	42	14.5
	1-5 kere başvuru	191	66.1
	6-10 başvuru	36	12.5
	10 üzeri başvuru	20	6.9
Mevcut kronik hastalık durumu	Kronik hastalık var	24	8.3
	Kronik hastalık yok	265	91.7
Sürekli kullanılan ilaç varlığı	Kullanılan ilaç var	31	10.7
	Kullanılan ilaç yok	258	89.3
Covid-19 varlığına inanma	Evet inanıyorum	270	93.4
	Hayır inanmıyorum	19	6.6
COVID-19 geçirme durumu	Evet geçirdim	72	24.9
	Hayır geçirmedim	217	75.1
COVID-19 bulaşma korkusu	Evet korkuyorum	166	57.4
	Hayır korkmuyorum	123	42.6
COVID-19 'a karşı tedbir alma durumu*	Maske kullanma	274	94.8
	Sosyal mesafeye uyma	188	65.1
	Kişisel hijyen sağlama	254	87.9
	COVID-19 aşısı olma	273	94.5
	Herhangi bir uygulama yapmama	2	0.7

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Öğrencilerin SOYÖ ortalama puanı 104.52 ± 14.49 olup, yeterli ve yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin SOYÖ alt boyut ortalama puanları incelendiğinde ise; bilgiye erişim 21.39 ± 3.64 , bilgileri anlama 29.20 ± 4.25 , değer biçme/değerlendirme 32.91 ± 5.11 ve uygulama/kullanma ise 21.01 ± 4.10 ile yeterli ve yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır (Tablo 3).

Araştırmaya katılan öğrencilerin COVFÖ' den ortalama 4.02 ± 0.95 puan aldıkları ve COVID-19 farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin COVFÖ alt

boyutları arasında en yüksek puan ortalamasının maske alt boyutu olduğu saptanmıştır (4.19±1.14) (Tablo 3).

Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ile ölçeklerin toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında; cinsiyet, mezun olduğu lise türü, COVID-19 varlığına inanma ve COVID-19'a yakalanma korkusu ile COVFÖ toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin yaşamının büyük bir bölümünü geçirdiği yer ile COVFÖ toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu, post-hoc analiz sonucu farkın büyükşehir grubundan kaynaklandığı bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin mezun olduğu lise türü ile COVFÖ toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmaktadır. Farkın sağlık meslek lisesi grubundan kaynaklandığı post hoc analizi ile saptanmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin cinsiyet ve sınıf düzeyi ile SOYÖ toplam puanları arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır (p < .05) (Tablo 4).

Tablo 3. Öğrencilerin Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği ile COVID-19 Farkındalık Ölçeği Puan Ortalamalarının Dağılımı

Ölçekler ve Alt Boyutları	Minimum	Maksimum	Ort ± SS*
Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği	54.0	136.0	104.52 ± 14.49
Bilgiye Erişim	5.0	25.0	21.39 ± 3.64
Bilgileri anlama	13.0	35.0	29.20 ± 4.25
Değer Biçme/Değerlendirme	14.0	40.0	32.91 ± 5.11
Uygulama/Kullanma	11.0	57.0	21.01 ± 4.10
COVID-19 Farkındalık Ölçeği	1.0	5.0	4.02 ± 0.95
Hijyen	1.0	5.0	4.17 ± 1.02
Mesafe	1.0	5.0	3.63 ± 1.05
Maske	1.0	5.0	4.19 ± 1.14

*ortalama ± standart sapma

Tablo 4. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Ölçek Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Değişkenler		SOYÖ*	COVFÖ**
		Sıra ortalaması	Sıra ortalaması
Cinsiyet	Kadın	157.13	154.83
	Erkek	103.22	111.11
		Z = 4564.0	Z = 5077.0
		p = .000	p = .000
Yaşamının büyük bir bölümünü geçirdiği yer	Büyükşehir ¹	156.37	159.04
	Şehir ²	133.49	139.74
	İlçe ³	135.26	114.37
	Köy ⁴	115.50	117.71
		KW= 7.190	KW= 12.521
		p =.660	p = .006
			1>2,3,4
Bölüm	Hemşirelik	138.06	135.52
	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	150.90	158.34
	Sağlık Yönetimi	148.37	142.06
		KW= 1.434	KW= 4.168
		p = .488	p = .124
Sınıf düzeyi	Birinci sınıf	131.40	138.53
	İkinci sınıf	163.35	153.74
		Z = 7952.0	Z = 9134.5
		p = .001	p = .126
Mezun olunan lise	Fen Lisesi ¹	95.88	72.54
	Anadolu Lisesi ²	135.78	137.56
	İmam Hatip Lisesi ³	112.51	112.74
	Sağlık Meslek Lisesi ⁴	162.79	170.61
	Mesleki ve Teknik Lise ⁵	130.74	122.80
	Düz Lise ⁶	166.83	175.83
		KW= 9.38	KW= 17.265
		p = .095	p = .004
			4>1,2,3,5
Aylık gelir durumu	Gelir giderden az	128.01	135.04
	Gelir gidere denk	150.62	155.92
	Gelir giderden fazla	154.13	131.11
		KW= 4.728	KW= 5.329
		p = .940	p = .790

Tablo 4. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Ölçek Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Sağlık kuruluşuna başvurma durumu	Hiç başvurmadım	150.90	123.42
	1-5 kere başvuru	145.34	148.60
	6-10 başvuru	148.33	157.75
	10 üzeri başvuru	123.38	132.95
		KW = 1.610	KW = 4.416
		p = .657	p = .220
Mevcut kronik hastalık durumu	Kronik hastalık var	124.75	167.02
	Kronik hastalık yok	146.83	143.01
		Z = 2694.0	Z = 2651.5
		p = .215	p = .177
Sürekli kullanılan ilaç varlığı	Kullanılan ilaç var	159.92	150.29
	Kullanılan ilaç yok	143.21	144.36
		Z = 3536.5	Z = 3835.0
		p = .293	p = .709
Covid-19 varlığına inanma	Evet inanıyorum	146.98	149.13
	Hayır inanmıyorum	116.84	86.26
		Z = 2030.0	Z = 1449.0
		p = .129	p = .002
COVID-19 geçirme durumu	Evet geçirdim	142.75	129.85
	Hayır geçirmedim	145.75	150.03
		Z = 7650.0	Z = 6721.5
		p = .792	p = .076
COVID-19 bulaşma korkusu	Evet korkuyorum	151.03	162.82
	Hayır korkmuyorum	136.86	120.95
		Z = 9208.0	Z = 7251.0
		p = .154	p = .000

*Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği, **COVID-19 Farkındalık Ölçeği, KW: Kruskal Wallis testi, Z: Mann Whitney U testi

Araştırmada, sağlık bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilerin sağlık okuryazarlığı ile COVID-19 farkındalıkları arasında pozitif yönde anlamlı zayıf bir ilişki olduğu, öğrencilerin sağlık okuryazarlık düzeyleri arttıkça COVID-19 farkındalıklarının da arttığı saptanmıştır ($r=.30$, $p < .05$). Öğrencilerin sağlık okuryazarlığı ile hijyen alt boyut puan ortalamaları arasında pozitif yönde zayıf ($r=.34$, $p < .05$), sağlık okuryazarlığı ile mesafe ($r=.22$, $p < .05$) ve maske ($r=.12$, $p < .05$) alt boyut puan ortalamaları arasında

pozitif yönde anlamlı çok zayıf ilişki olduğu saptanmıştır (Tablo 5).

Tablo 5. Öğrencilerin Sağlık Okuryazarlığı ile COVID-19 Farkındalığı İlişkisi

Değişkenler		Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği
COVID-19 Farkındalık Ölçeği	R	.30
	*p	.000
Hijyen Alt Boyutu	R	.34
	*p	.000
Mesafe Alt Boyutu	R	.22
	*p	.000
Maske Alt Boyutu	R	.12
	*p	.000

r: Spearman Korelasyon Analizi (0.00-0.25 Çok zayıf; 0.26-0.49 Zayıf; 0.50-0.69 Orta; 0.70-0.89 Yüksek; 0.90-1.00 Çok yüksek) *p < .05

TARTIŞMA

COVID-19 ile mücadelede toplumun sağlık okuryazarlık düzeyini yükseltmek için sağlık çalışanlarının kilit rol oynadığı bilinmektedir (Ogolodom vd., 2020; Paakkari ve Okan, 2020; Şahinöz vd., 2018). Bu rolün yerine getirilmesinde sağlık çalışanlarının ve sağlık çalışanı olmaya aday bireylerin sağlık okuryazarlık düzeylerinin yüksek olması beklenmektedir (Okur vd., 2021; Yılmaz-Güven vd., 2018). Bu araştırmada ise sağlık bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilerin sağlık okuryazarlık düzeyleri ile COVID-19 farkındalık düzeyleri arasındaki ilişki ve sağlık okuryazarlık düzeyleri ile COVID-19 farkındalık düzeylerini etkileyen faktörler incelenmiştir.

Araştırmada sağlık bilimleri öğrencilerinin SOYÖ puan ortalamalarının 104.52 ± 14.49 olduğu saptanmış olup, yeterli ve yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Literatürde Juvinyà-Canal vd., (2020)' nin yaptıkları çalışmada üniversite öğrencilerinin sağlık okuryazarlık düzeylerinin yeterli, hemşirelik bölümü öğrencilerinde ise daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Juvinyà-Canal vd., 2020). Benzer şekilde yapılmış bir başka çalışmada da öğrencilerin sağlık okuryazarlık düzeylerinin orta-yüksek

olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Vozikis, Drivas ve Milioris, 2014). Ülkemizde yapılan çalışmalarda; üniversite öğrencilerinin yeterli düzeyde sağlık okuryazarlıklarının bulunduğu (Okur vd., 2021; Çelik, İstek, Kızıncı, Yiğit ve Kaçan, 2021) bununla birlikte hemşirelik ve ilk ve acil yardım programında öğrenim gören öğrencilerin ise yüksek düzeyde okuryazarlık seviyesine sahip oldukları (Yorulmaz ve Kurt-Sezer, 2021) belirlenmiştir. Ayrıca hemşirelik bölümü öğrencileri ile yapılan bazı çalışmalarda; öğrencilerin sağlık okuryazarlık düzeylerinin yeterli olduğu görülmüştür (Ayaz-Alkaya ve Terzi, 2019; Uysal ve Yıldız, 2021; Peksoy-Kaya ve Kaplan, 2020). Üniversitede farklı bölümlerdeki öğrencilerle yapılan çalışmada ise hemşirelik bölümü öğrencilerinin islami bilimler ve hukuk öğrencilerine göre daha yüksek sağlık okuryazarlık düzeyine sahip olduğu saptanmıştır (Uysal, Ceylan ve Koç, 2020). Araştırmamızdan ve çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre sağlık bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilerin sağlık okuryazarlık seviyelerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin öğrenimleri süresince aldıkları derslerin çoğunluğunun sağlık bilimleri ile ilgili konulardan oluşması öğrencilerin sağlık okuryazarlığı düzeylerine de olumlu yönde yansıdığı düşünülmektedir.

Covid- 19 ile mücadelede sağlık çalışanlarının bilgi ve farkındalık düzeylerinin yüksek olması ve koruyucu tedbirlere uyum göstermelerinin salgınla mücadelede önemli olduğu bilinmektedir (Yaşar ve Yalman, 2021). Araştırma sonucunda öğrencilerin COVFÖ' den ortalama 4.02 ± 0.95 puan aldıkları ve COVID-19 farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %93.4'ünün COVID-19 hastalığına inandıkları, %75.1'inin bu hastalığa yakalanmadığı ve %57.4'ünün hastalığın bulaşmasından korktuğu

bulunmuştur. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun maske kullandığı (%94.8), bireysel hijyen kurallarına dikkat ettiği (%87.9) ve aşı olduğu (%94.5) belirlenmiştir. Literatürde Papagiannis vd. (2020)'lerinin sağlık çalışanları ile yaptıkları çalışmada sağlık çalışanlarının COVID-19 hastalığı ile ilgili bilgi düzeylerinin yüksek olduğu ve bu sonucun olumlu tutum sergileme ve koruyucu önlemleri uygulama ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Papagiannis vd., 2020). Benzer şekilde Yaşar ve Yalman (2021)' in sağlık çalışanları ile yaptıkları çalışmada sağlık çalışanlarının büyük çoğunluğunun yeterli bilgi, olumlu tutum ve tedbirlere uyum sağladıkları görülmüştür (Yaşar ve Yalman, 2021). Araştırmamız ve literatürdeki çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda sağlık bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilerin COVID-19 bilgi ve farkındalıklarının yüksek olduğu ve koruyucu tedbirleri uyguladıkları söylenebilir. Çalışmamız literatür ile benzerlik göstermektedir. Özellikle salgının ortaya çıkması ile birlikte gerek iletişim araçları gerekse sosyal medya aracılığıyla COVID-19 virüsü ve önlemler hakkında birçok paylaşımda bulunulmuş ve bireylerin bu konuda daha duyarlı olması amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan genç bireylerin de iletişim ve sosyal medya araçlarını aktif kullandığı düşünülerek bu durum öğrencilerin COVID-19 bilgi ve farkındalıklarına olumlu yönde yansıdığı söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre kadın öğrencilerin erkek öğrencilere, ikinci sınıf öğrencilerin ise birinci sınıf öğrencilere göre sağlık okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Ergün (2017)'ün çalışmasında da kadın öğrencilerin ve dördüncü sınıf öğrencilerin sağlık okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur (Ergün, 2017). Konu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde; üniversite öğrencileri (Yılmaz-Güven vd., 2018; Vozikis

vd., 2014; Çelik vd., 2021; Uysal vd., 2020; Sukys, Cesnaitiene ve Ossowsky, 2017) ve yetişkin bireyler (Yeşildal ve Kaya, 2021) ile yapılan çalışmalarda da cinsiyeti kadın olan katılımcıların sağlık okuryazarlık düzeyinin yüksek olduğu, bununla birlikte sınıf düzeyinin arttıkça sağlık okuryazarlık düzeyinin de arttığı belirlenmiştir (Ayaz-Alkaya ve Terzi, 2019). Araştırma sonucumuza ve literatürdeki çalışmalara bakılarak sağlık okuryazarlık düzeyini cinsiyetin ve sınıf düzeyinin etkilediği ifade edilebilir. Özellikle kadın cinsiyetin sağlık eğitimi konularını daha fazla önemsendiği düşünülerek bu gruptaki bireylerin sağlık okuryazarlık düzeyinin daha yüksek olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte sağlık okuryazarlık düzeyinin artırılması için sözlü iletişim becerilerinin ve atılganlık becerilerinin gelişmiş olması beklenmektedir (Akça ve Ayaz-Alkaya, 2019). Kadın bireylerde bu becerilerin daha gelişmiş olduğu göz önünde bulundurularak kadınların erkelere göre sağlık okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Çalışmamız iki sınıf düzeyinde gerçekleştirilmiş olup, ikinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin sağlık ile ilgili bilgilere daha duyarlı olması ve bu bilgileri anlamada daha az zorluk çekmesi nedeniyle ikinci sınıf öğrencilerin sağlık okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Araştırmada öğrencilerin COVID-19 farkındalık düzeylerini kadın cinsiyetin, yaşamının büyük bir bölümünü büyükşehirde geçirmiş olmanın ve sağlık meslek lisesinden mezun olmanın etkilediği saptanmıştır. Literatürde bireylerin COVID-19 farkındalıklarını etkileyen faktörlere ilişkin çalışmalara rastlanmamıştır. Çalışmamızda büyükşehirde yaşayan bireylerin yaşadıkları bölgenin kalabalık olmasından dolayı bu konuda daha duyarlı olabileceğinden COVID-19 farkındalıklarının yüksek olabileceği

düşünülmektedir. Ayrıca sağlık meslek lisesinden mezun olan öğrencilerin COVID-19 ile ilgili ifade edilen tıbbi terimleri daha kolay anlayabilmesi, sağlık ile ilgili konularda daha çok bilgi sahibi olması nedeniyle farkındalıklarının da yüksek olabileceği düşünülmektedir. Araştırmamızdan elde edilen bir diğer bulgu ise öğrencilerin COVID-19 varlığına inanma durumu ve COVID-19'a yakalanma korkusu ile COVID-19 farkındalıkları arasında anlamlı bir farklılık olmasıdır. COVID-19'a inandığını ve korktuğunu belirten bireylerin farkındalıklarının yüksek olduğu bulunmuştur. Bu durumun ise bu grupta yer alan bireylerin COVID-19 pandemisi konusunda duyarlı olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmamızda öğrencilerin SOYÖ ile COVFÖ puan ortalamaları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Literatürde bu konu ile ilgili yapılan sınırlı çalışma bulunmakta olup, bu çalışmalarda da sağlık okuryazarlık düzeyleri arttıkça COVID-19 farkındalıklarının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır (McCaffery vd., 2020; Peksoy-Kaya ve Kaplan, 2020). Bununla birlikte öğrencilerin sağlık okuryazarlık düzeyi ile hijyen, mesafe ve maske alt boyut puan ortalamaları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda sağlık okuryazarlık düzeyi yüksek olan öğrencilerin COVID-19 enfeksiyonu ve koruyucu önlemler hakkında çeşitli kaynaklardan bilgi edinen ve uygulayan bireyler olduğu ifade edilebilir.

Kısıtlılıklar

Araştırma verilerinin toplandığı sağlık bilimleri fakültesinde yer alan bölümlerin (hemşirelik, fizik tedavi ve rehabilitasyon, sağlık yönetimi) iki yıl önce eğitim öğretime başlamış olması nedeniyle veriler sadece birinci ve ikinci sınıf üniversite öğrencilerinden toplanmıştır. Bu durum araştırmanın sınırlılığı olarak kabul

edilmiştir.

SONUÇLARIN UYGULAMADA KULLANIMI

COVID-19 pandemisi ile mücadelede bireysel ve toplumsal olarak insanların davranış ve tutumları pandeminin seyri açısından belirleyici olmakla birlikte yeterli düzeyde sağlık okuryazarlığına sahip olmasını gerekli kılmaktadır. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar sağlık bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilerin sağlık okuryazarlık düzeylerinin yeterli ve yüksek, COVID-19 farkındalık düzeylerinin ise yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca öğrencilerin sağlık okuryazarlık düzeylerinin COVID-19 farkındalık düzeyleri ile pozitif yönde ilişkili olduğunu belirlenmiştir. Dolayısıyla COVID-19 enfeksiyonunun yayılmasının önlenmesinde bireylerin sağlık okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesinin ve farkındalıklarının artırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda bireylerin sağlık okuryazarlık seviyelerinin artırılması amacıyla seminer, atölye çalışmaları gibi faaliyetlerin planlaması ve teknolojinin etkin bir şekilde kullanılarak daha fazla kitleye ulaşılması önerilebilir. Ayrıca çalışmada cinsiyet, yaşamının büyük bir bölümünü geçirdiği yer, mezun olduğu lise türü, COVID-19 varlığına inanma ve COVID-19'a yakalanma korkusu ile COVID-19 farkındalık ölçeği toplam puan ortalamaları arasında ve cinsiyet ile sınıf düzeyinin sağlık okuryazarlığı ölçeği toplam puanları arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin sağlık okuryazarlık ve Covid-19 farkındalık düzeylerini yükseltmek için planlanacak eğitim çalışmalarında bu özelliklerin göz önünde bulundurulması önerilmektedir.

Bilgilendirme

Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır. Araştırma ile ilgili herhangi bir proje ya da fon desteği alınmamıştır.

Araştırmanın tasarlanması E.A., F.T., ve Y.D., verilerin toplanması E.A., ve F.T., verilerin analizi ve yorumlanması E.A., F.T., ve Y.D., makalenin yazılması ve son aşamaya getirilmesi E.A., F.T., ve Y.D. tarafından yapılmıştır. Araştırmaya başlamadan önce araştırmanın yapıldığı üniversitenin Etik Kurulundan izin alınmıştır. (21.10.2021 tarihli ve 98849436-100-27421 sayılı). Yazarlar araştırmaya katılan tüm öğrencilere teşekkür etmektedir.

KAYNAKLAR

Akbal, E. ve Gökler, M. E. (2020). Covid-19 salgını sürecinde eksikliği ortaya çıkan bir gerçek: Sağlık okuryazarlığı. ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi, 5, 148-155.

Akça, A. ve Ayaz-Alkaya S. (2019, 19 - 21 Aralık). Sağlık okuryazarlığı uygulama engelleri ve çözüme yönelik hemşirelik yaklaşımları. 6. Uluslararası 17. Ulusal Hemşirelik Kongresi, [Tam metin bildiri, ss.966-971]. Ankara.

Aras, Z. ve Temel-Bayık, A. (2017). Sağlık okuryazarlığı ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliğinin değerlendirilmesi. Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi, 25(2), 85-94.

Ayaz-Alkaya, S. ve Terzi, H. (2019). Investigation of health literacy and affecting factors of nursing students. Nurse Education in Practice, 34, 31-35.

Balçık, P. Y., Taşkaya, S. ve Şahin, B. (2014). Sağlık okur-yazarlığı. TAF Preventive Medicine Bulletin, 13(4), 321-326.

Bhagavathula, A. S., Aldhaleei, W. A., Rahmani, J., Mahabadi, M. A. ve Bandari, D. K. (2020). Knowledge and perceptions of covid-19 among health care workers: Cross-sectional study. JMIR Public Health and Surveillance, 6(2).

Büyükbeşe, T. ve Dikbaş, T. (2021). COVID-19 farkındalık ölçeği (covfö) geliştirme çalışması. Abant Sosyal Bilimler Dergisi, 21(2), 21-40.

- Çelik, S., İstek, Z., Kızkın, A., Yiğit, M. C. ve Kaçan, H. (2021). Üniversite öğrencilerinin sağlık okuryazarlığı düzeylerinin incelenmesi: Bartın üniversitesi örneği. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (15), 593-605.
- Ergün, S. (2017). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinde sağlık okuryazarlığı. *Kocaeli Medical Journal*, 6(3), 1-6.
- Juvinyà-Canal, D., Suñer-Soler, R., Boixados Porquet, A., Vernay, M., Blanchard, H. Ve Bertran-Noguer, C. (2020). Health literacy among health and social care university students. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(7), 2273.
- McCaffery, K. J., Dodd, R. H., Cvejic, E., Ayrek, J., Batcup, C., Isautier, J. M., ... Wolf, M. S. (2020). Health literacy and disparities in covid-19-related knowledge, attitudes, beliefs and behaviours in Australia. *Public Health Research & Practice*, 30(4).
- Ogolodom, M. P., Mbaba, A. N., Alazigha, N., Erond, O. F., Egbe, N. O., Golden, I., ... Eke, C. M. (2020). Knowledge, attitudes and fears of healthcare workers towards the corona virus disease (COVID-19) pandemic in South-South, Nigeria. *Health Science Journal*, 1-10.
- Okur, E., Evcimen, H. ve Şentürk, A. Y. (2021). Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin sağlık okuryazarlığı düzeylerinin incelenmesi. *STED*, 30(1), 18-24.
- Paakkari, L. ve Okan, O. (2020). COVID-19: Health literacy is an underestimated problem. *The Lancet Public Health*, 5(5), e249.
- Papagiannis, D., Malli, F., Raptis, D. G., Papathanasiou, I. V., Fradelos, E. C., Daniil, Z., ... Gourgoulis, K. I. (2020). Assessment of knowledge, attitudes, and practices towards new coronavirus (sars-cov-2) of health care professionals in Greece before the outbreak period. *International Journal Of Environmental Research And Public Health*, 17(14), 4925.
- Peksoy-Kaya, S. ve Kaplan, S. (2020). Hemşirelik öğrencilerinde covid-19 pandemisi farkındalıklarının ve sağlık davranışlarının sağlık okuryazarlığı ile ilişkisinin değerlendirilmesi. *Head*, 17(4),
- Sukys, S., Cesnaitiene, V. J. ve Ossowsky, Z. M. (2017). Is health education at university associated with students' health literacy? Evidence from cross-sectional study applying. *Hls-Eu-Q. Biomed Research International*.
- Şahinöz, T., Şahinöz, S. ve Kıvanç, A. (2018). Üniversite son sınıf öğrencilerinin sağlık okuryazarlığı düzeyleri üzerine karşılaştırmalı bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(3), 71-79.
- Türkoğlu, N. ve Kılıç, D. (2021). Sağlık okuryazarlığı ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 24(1), 25-33.
- Uysal, N., Ceylan, E. ve Koç, A. (2020). Health literacy level and influencing factors in university students. *Health & Social Care in The Community*, 28(2), 505-511.
- Uysal, N. ve Yıldız, G. (2021). Hemşirelik öğrencilerinin sağlık okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(1), 43-48.
- Vozikis, A., Drivas, K. ve Milioris, K. (2014). Health literacy among university students in Greece: determinants and association with self-perceived health, health behaviours and health risks. *Archives of Public Health*, 72(1), 1-6.
- Yaşar, M. E. ve Yalman, F. (2021). Assessment of knowledge, attitudes and practices towards new coronavirus (sars-cov-2) of healthcare workers

during the rapid rise period of the covid-19 outbreak. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (54), 369-388.

Yeşildal, M. ve Kaya, Ş. D. (2021). Yetişkin bireylerde dijital okuryazarlık ve sağlık okuryazarlığı arasındaki ilişki: Konya örneği. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 30(2), 174-181.

Yılmaz, M. ve Tiryaki, Z. (2016). Sağlık okuryazarlığı nedir? Nasıl ölçülür?. *DEÜHFE*, 9(4), 142-147.

Yılmaz-Güven, D., Bulut, H. ve Öztürk, S. (2018). Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin sağlık okuryazarlığı düzeylerinin incelenmesi. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(2), 400-409.

Yorulmaz, D. S. ve Kurt Sezer, H. (2021). Hemşirelik ile ilk ve acil yardım bölümü öğrencilerinin sağlık okuryazarlığı ve etkileyen faktörlerin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 9(1),337-352.